ที่ นศ ๐๐๑๘.๑/ ว ๔๗๔๔

ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช
ถนนราชดำเนิน นศ ๘๐๐๐๐

๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง หารือแนวทางบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำในรูปแบบประชารัฐ

เรียน นายอำเภอทุกอำเภอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๗/ ว ๔๘๒๐
ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ชุด
๒ แนวทางการบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยจังหวัดได้รับแจ้งจากกรมการปกครองว่า สำนักงานสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๑๐๗/ ว ๖๕๐๒ ลงวันที่ ๓๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ได้แจ้งแนวทางการบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐ และได้สรุปผลการหารือในเรื่องดังกล่าว และข้อเสนอแนะในการดำเนินการมาเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ในการนี้ จังหวัดขอส่งแนวทางการบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐ พร้อมแนวทางแก้ไข เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์พร ณ พัทลุง)
ปลัดจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่ทำการปกครองจังหวัด
(กลุ่มงานปกครอง)
ทร./โทรสาร ๐-๗๕๓๕-๖๑๓๓

ที่ นร ๐๑๐๗/ว ๔๔๒๐

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง หารือแนวทางบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำในรูปแบบประชารัฐ

เรียน อธิบดีกรมการปกครอง

อ้างถึง หนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๑๐๗/๔๔๔๖ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐ จำนวน ๕ แผ่น

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สปน.) ได้ขอหารือกับกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการขุดลอกแหล่งน้ำแก้ไขปัญหาภัยแล้งให้กับประชาชน โดยได้มีการประชุมร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการปกครอง กรมที่ดิน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้องประชุมปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีขอสรุปผลการหารือในเรื่องดังกล่าว และมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการ ดังนี้

๑. <u>สรุปผลการหารือ</u>

๑.๑ แนวทางการบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการขุดแหล่งน้ำสาธารณะ ได้แก่ ลำราง ห้วย หนอง คลอง บึง และแหล่งน้ำอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจากแหล่งน้ำเดิมที่มีอยู่และมีสภาพตื้นเขิน และจำหน่ายมูลดิน ที่ได้จากการขุดแหล่งน้ำได้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ตื้นเขิน พ.ศ. ๒๕๔๗ ในระเบียบข้อ ๕ และ ข้อ ๖

๑.๒ ในการณีที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินสาธารณะเพื่อเป็นแหล่งน้ำสาธารณะให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยมีคณะกรรมการที่กระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง รวบรวมความเห็นและกลั่นกรองเพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ

๑.๓ หากที่ดินนั้นเกี่ยวข้องกับพื้นที่อื่น ๆ ที่มีกฎหมายใช้บังคับอยู่ เช่น ที่ราชพัสดุ ที่นิคมสหกรณ์ ที่สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการ

/ ๒. ข้อเสนอแนะ ...

๒. ข้อเสนอแนะ

๒.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ตื้นเขิน พ.ศ. ๒๕๔๗ และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงควรชักซ้อมชี้แจงและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๒ ขั้นตอนการอนุมัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๔๓ มีกระบวนการค่อนข้างใช้เวลาพอสมควร จึงควรลดขั้นตอนให้กระชับมากขึ้น เช่น มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติแทน หรือปรับลดคณะกรรมการระดับกระทรวงและมอบอำนาจให้คณะกรรมการระดับจังหวัดมีอำนาจพิจารณาแทน

๒.๓ หน่วยงานตรวจสอบตีความตามระเบียบฯ ต่างจากหน่วยงานผู้ปฏิบัติส่งผลให้ถูกชี้มูลความผิดอยู่บ่อยครั้ง เห็นควรให้หน่วยงานตรวจสอบทำความเข้าใจให้ตรงกัน

สปน. พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงขอสรุปผลการปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะของที่ประชุมดังกล่าว มาเพื่อโปรดพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้อง ผลเป็นประการใดกรุณาแจ้งให้ สปน. ทราบ เพื่อจะได้ผลักดันให้มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายจิรชัย มูลทองโร่ย)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๐๗
โทรสาร ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๔๒

แนวทางการบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐ

๑. ข้อเท็จจริง

การทำเกษตรเกษตรกรรมในประเทศไทย ส่วนใหญ่ต้องอาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติซึ่งมีความเสี่ยงต่อกระบวนการผลิตเป็นอย่างมาก เนื่องจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ เช่น ประสบภาวะฝนแล้ง น้ำท่วม ฯลฯ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันได้มีการจัดทำโครงการต่างๆ ขึ้นมาจำนวนมากเพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังคงเกิดขึ้นทุกปี การพัฒนาแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยการก่อสร้างแหล่งน้ำในรูปแบบต่างๆ ทั้งในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งชุมชนในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ฝาย อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำ สระน้ำ ระบบส่งน้ำในไร่นา และปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งผลิตของชุมชน เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ให้มีแหล่งน้ำให้เกษตรกรได้มีน้ำใช้อย่างทั่วถึงมากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ มีการบริหารจัดการการใช้น้ำโดยกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อบำรุงรักษาให้ใช้ประโยชน์ได้ยาวนาน ให้การใช้แหล่งน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร ดังนั้น อปท. ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนซึ่งต่อมาได้มีการถ่ายโอนภารกิจการจัดบริการสาธารณะจากส่วนราชการให้ อปท. เป็นหน่วยงานดำเนินการมากยิ่งขึ้น โดยยึดหลักการว่า "ประชาชนจะต้องได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการของ อปท. มีความโปร่งใสมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้น รวมทั้ง ส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ" ซึ่งแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ ได้กำหนดให้ส่วนราชการถ่ายโอนภารกิจการบำรุงดูแลรักษาแหล่งน้ำให้แก่ อปท. ได้แก่

๑.๑ กรมเจ้าท่า ภารกิจการดูแลรักษาร่องน้ำภายในประเทศที่เป็นบึง ลำคลอง แม่น้ำขนาดเล็กที่มีพื้นที่อยู่ใน อปท. ร่องน้ำชายฝั่งทะเลขนาดเล็ก และงานดูแลรักษาร่องน้ำ

๑.๒ กรมชลประทาน ภารกิจการดูแลบำรุงรักษาปรับปรุงโครงการชลประทานขนาดเล็ก การดูแลรักษาทางน้ำ โครงการขุดลอกหนองน้ำและคลองธรรมชาติ

๑.๓ กรมประมง ภารกิจการขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อการประมง (ประมงหมู่บ้าน)

๑.๔ กรมพัฒนาที่ดิน ภารกิจการปรับปรุงซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็ก การก่อสร้างและบำรุงรักษาแหล่งน้ำ

๑.๕ กรมการปกครอง ภารกิจการบำรุงรักษาซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็ก

๑.๖ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ภารกิจการขุดและปรับปรุงคลองส่งน้ำ การปรับปรุงซ่อมแซมอ่างเก็บน้ำ และสระน้ำสาธารณะ

๑.๗ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ภารกิจการก่อสร้างและบำรุงรักษาคลองส่งน้ำและคลองระบายน้ำการขุดลอกคลอง/แหล่งน้ำ การก่อสร้างและปรับปรุงอ่างเก็บน้ำ และการขุดลอกเก็บน้ำเพื่อการอุปโภค/บริโภค

๑.๘ กรมทรัพยากรน้ำ ภารกิจการขุดสระ/ขุดลอกหนองน้ำ และการก่อสร้างและบำรุงรักษาแหล่งน้ำที่มีปริมาตรเก็บกักน้ำน้อยกว่า ๒ ล้านลูกบาศก์เมตร ได้แก่ อ่างเก็บน้ำและระบบส่งน้ำ

ดังนั้น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สปน.) โดยสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัจจุบันแหล่งน้ำสาธารณะที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ อยู่ในสภาพ

ชำรุดตื้นเขินและเสียหาย ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในช่วงฤดูแล้งได้ เนื่องจาก อปท. มีงบประมาณในการดำเนินงานจำกัด และรัฐบาลได้มีนโยบายการดำเนินการเกี่ยวกับการขุดลอกห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ ที่ชายทะเล และแม่น้ำเพื่อเป็นการป้องกันแก้ไขปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งที่ประสบเป็นประจำให้มีความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้ราชการส่วนภูมิภาคและ อปท. สามารถบูรณาการแผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย และภัยแล้งในรูปแบบประชารัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล โดยมีหลักการว่าให้ประชาชนหรือเอกชนมีส่วนร่วมในการขุดลอกและสามารถที่จะนำกรวด หิน ดิน ทราย ที่ได้จากการขุดลอกไปแทนค่าจ้างขุดลอกได้ หรือให้ทางราชการนำไปเป็นประโยชน์ของราชการได้ ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมานั้น สปน. ได้ดำเนินการประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณากำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐเพื่อให้ อปท. ร่วมกับภาคเอกชนในการขุดลอกแหล่งน้ำในลักษณะเป็นแก้มลิงกักเก็บน้ำในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งให้กับประชาชนในพื้นที่

๒. สภาพปัญหาและความท้าทาย

ในการตรวจติดตามผลภารกิจถ่ายโอนแหล่งน้ำสาธารณะที่ส่วนราชการต่างๆ ได้ถ่ายโอนภารกิจให้แก่ อปท. บริหารจัดการดูแลรักษาเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน พบว่าในปัจจุบันแหล่งน้ำสาธารณะที่ อปท. ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ อยู่ในสภาพชำรุด ตื้นเขินและเสียหายไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในช่วงฤดูแล้งได้ เนื่องจาก อปท. มีงบประมาณจำกัดและต้องบริหารจัดการภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนหลายด้าน ภารกิจทรัพย์สินที่ถ่ายโอนมีจำนวนมากเกินไป โดยไม่มีการจัดการบำรุงรักษาและเตรียมความพร้อมให้แก่ อปท. อย่างเพียงพอ และทรัพย์สินอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม หน่วยงานที่ถ่ายโอนไม่สามารถ ตั้งงบประมาณในการดูแลบำรุงรักษาได้

๓. แนวทางการแก้ไขปัญหา

๓.๑ กรณีขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ที่อยู่ในอำนาจดูแลรักษาของกระทรวงมหาดไทย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการเกี่ยวกับการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ตื้นเขิน พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยมีแนวทางดำเนินการสรุปดังนี้

๓.๑.๑ เมื่อ อปท.พิจารณาเห็นว่าแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ในท้องที่ใดตื้นเขิน สมควรทำการขุดลอก ให้ อปท. ทำการสำรวจขอบเขต ปักแนวเขตแหล่งน้ำนั้นให้ชัดเจน พร้อมทั้งออกแบบการขุดลอก กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาในการขุดลอกให้แล้วเสร็จ และเสนอโครงการเพื่อขอความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วจึงประกาศหาผู้ประสงค์ที่จะทำการขุดลอกมีกำหนดไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน นับแต่วันประกาศ (ตามนัยข้อ ๕ ของระเบียบฯ)

ในกรณีแหล่งน้ำนั้นมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ให้ยึดถือแนวเขตตามหลักฐานหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงนั้น

๓.๑.๒ การดำเนินการขุดลอก

๑) กรณีขุดลอกเวลาปกติ

(๑) เมื่อ อปท. เจ้าของโครงการได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วให้ประกาศหาผู้ประสงค์ที่จะทำการขุดลอกมีกำหนดไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันประกาศ

- เมื่อได้ผู้ประสงค์ขุดลอกแล้ว ให้ทำการขุดลอกตามเงื่อนไขที่ผู้ว่าราชการจังหวัดและ อปท. เจ้าของโครงการกำหนด โดยให้นำกรวด หิน ดิน ทราย ที่ได้จากการขุดลอกไปเป็นค่าตอบแทนจากการขุดลอก กรณีนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของการจัดจ้างตามระเบียบพัสดุฯ แต่เป็นเรื่องที่ อปท. เจ้าของโครงการ

ให้ผู้ที่ประสงค์จะขุดลอก ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำฯ โดยให้นำกรวด หิน ดิน ทราย ที่ได้จากการขุดลอกไปเป็นค่าตอบแทนในการขุดลอก ไม่ใช่เป็นการตีราคาหรือคิดค่าจ้าง (ตามนัยข้อ ๕ ของระเบียบฯ)

(๒) กรณีหน่วยงานเจ้าของโครงการจัดจ้างตามระเบียบพัสดุฯ

กรณีใช้งบประมาณว่าจ้าง

- ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม หรือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘

- กรวด หิน ดิน ทราย ที่ได้จากการขุดลอก หน่วยงานเจ้าของโครงการสามารถนำไปเป็นประโยชน์ของทางราชการได้ (ตามนัยข้อ ๖ ของระเบียบฯ)

กรณีไม่ใช้งบประมาณ

- ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม หรือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘

- ค่าจ้าง ให้จ่ายเป็นกรวด หิน ดิน ทราย แทนเงินงบประมาณ

- การตีราคาค่าจ้าง หน่วยงานเจ้าของโครงการกำหนดค่าจ้างเป็นจำนวนเงิน เพื่อเป็นสิ่งที่จะเปรียบเทียบปริมาณ กรวด หิน ดิน ทราย ที่จะจ่ายแทนค่าจ้าง

- การตีราคากรวด หิน ดิน ทราย ไปจ่ายเป็นค่าจ้างให้คิดตามราคาค่าตอบแทนในการอนุญาต ตามนัยมาตรา ๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ในบัญชีค่าตอบแทนท้ายประมวลกฎหมายที่ดินโดยอนุโลม (ไม่เกินลูกบาศก์เมตรละ ๒๘ บาท)

- ให้นำค่าจ้างหักกลบกับราคากรวด หิน ดิน ทราย หากกรวด หิน ดิน ทราย มีมูลค่ามากกว่าค่าจ้าง ให้ผู้ขุดลอกจ่ายเงินค่ากรวด หิน ดิน ทราย ส่วนที่เกินคืนให้ทางราชการ เงินนั้นตกเป็นรายได้ของ อปท. นั้น (ตามนัยข้อ ๖ ของระเบียบฯ)

ค่าตอบแทน

- ให้คิดตามราคาค่าตอบแทนในการอนุญาตตามนัยมาตรา ๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ในบัญชีค่าตอบแทนท้ายประมวลกฎหมายที่ดิน (บัญชีไม่เกินลูกบาศก์เมตรละ ๒๘ บาท) (ตามนัยข้อ ๖ ของระเบียบ)

๒) กรณีขุดลอกจำเป็นเร่งด่วน

- ให้ อปท. เจ้าของโครงการทำการจัดจ้างตามระเบียบพัสดุฯ ไปพลางก่อนแล้วรายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบภายในสิบห้าวัน นับแต่วันว่าจ้าง กล่าวคือต้องมีการจัดทำโครงการเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด พร้อมรายละเอียดในการว่าจ้าง การขุดลอกกรณีจำเป็นเร่งด่วนนี้ต้องถือปฏิบัติ ตามนัยข้อ ๖ และข้อ ๘ ของระเบียบฯ เนื่องจากเร่งด่วนไม่สามารถที่จะรอขอความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรือไม่สามารถประกาศหาผู้แจ้งความประสงค์ได้ จึงต้องจัดจ้างไปพลางก่อน แล้วจึงรายงานผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อทราบ (ตามนัยข้อ ๘ ของระเบียบฯ)

๓.๑.๓ การควบคุมดูแล

อปท. ต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลให้การขุดลอกเป็นไปตามเงื่อนไข (ตามนัยข้อ ๑๐ ของระเบียบฯ)

๓.๑.๔ การรายงานผลการดำเนินการ

ให้จังหวัดรายงานต่อกระทรวงมหาดไทยทราบโดยด่วน

๓.๒ กรณีจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง เป็นอีกอย่างหนึ่ง ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง เป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๔๓ แนวทางดำเนินการสรุปดังนี้

๓.๒.๑ การดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่ง เป็นอีกอย่างหนึ่ง เช่น ถมคลองเปลี่ยนสภาพเป็นถนน ผู้ขอต้องเป็นทบวงเมืองตามประมวลกฎหมายที่ดิน และมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาไปใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ โดยให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อจังหวัด ซึ่งที่ดินที่ตั้งอยู่พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (ตามนัยข้อ ๔ ของระเบียบฯ)

๓.๒.๒ เมื่อจังหวัดได้รับคำขอแล้วให้ปฏิบัติดังนี้

๑) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดิน และพิจารณาความเหมาะสม พร้อมทั้งผลกระทบในด้านต่างๆ

๒) รวบรวมความเห็นของคณะกรรมการ ความเห็นของส่วนราชการ หน่วยงาน และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รายงานพร้อมเสนอความเห็นไปให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป (ตามนัยข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๗)

๓.๒.๓ การอนุมัติให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาการอนุมัติการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่ง และเมื่อกระทรวงมหาดไทยได้อนุมัติหรือสั่งการเป็นอย่างอื่น ให้จังหวัดแจ้งผู้ขอทราบโดยเร็ว (ตามนัยข้อ ๘ และข้อ ๙)

๓.๓ กรณีการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่อยู่ในอำนาจดูแลรักษาของส่วนราชการอื่นๆ จักต้องขออนุญาตดำเนินการต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้องก่อน แนวทางดำเนินการสรุปดังนี้

๓.๓.๑ กรณีขุดลอกน่านน้ำที่อยู่ในอำนาจดูแลรักษาของกรมเจ้าท่า หน่วยงานเจ้าของโครงการต้องดำเนินการตามคำสั่งกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ที่ ๔๙๘/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๖ อธิบดีกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ในฐานะ "เจ้าท่า" ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตให้ทำการขุดลอก กรณีเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยหรือภัยแล้ง สรุปดังนี้

๑) หน่วยงานเจ้าของโครงการที่จะทำการขุดลอก

- อำเภอ
- อปท.
- หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ

๒) การสำรวจแหล่งน้ำที่เหมาะสมที่จะขุดลอก

สำนักงานการขนส่งทางน้ำสาขาฯ ทำการสำรวจแหล่งน้ำตามอำนาจหน้าที่

๓) การจัดทำโครงการ

- เมื่อสำรวจได้แหล่งน้ำที่เหมาะสมจะขุดลอกแล้ว สำนักงานการขนส่งทางน้ำสาขาฯ ทำการสำรวจขอบเขต ปักแนวเขตแหล่งน้ำนั้นให้ชัดเจน พร้อมออกแบบขุดลอก
- หน่วยงานเจ้าของโครงการจัดทำโครงการเพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

๔) การยื่นความประสงค์ขอขุดลอก

- หน่วยงานเจ้าของโครงการยื่นความประสงค์ขอขุดลอก โดยยื่นพร้อมโครงการและยื่นคำขออนุญาตขุดลอกร่องน้ำทางเรือเดินฯ ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด
- สำนักงานที่ดินจังหวัดตรวจสอบโครงการที่หน่วยงานยื่นขอขุดลอกว่าถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบฯ หรือไม่ อย่างไร
- เมื่อหลักฐานครบถ้วนถูกต้องแล้ว สำนักงานที่ดินจังหวัดสรุปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อขอความเห็นชอบ

๕) การอนุญาต/เห็นชอบ

- ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นชอบโครงการ และออกใบอนุญาตขุดลอกร่องน้ำทางเรือเดินฯ ถือเป็นการอนุญาตให้ขุดลอกตามโครงการที่เสนอได้ พร้อมกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ขุดลอกถือปฏิบัติ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น

๔. สรุปภาพรวมการดำเนินการ

๔.๑ แนวทางการบูรณาการภารกิจแหล่งน้ำสาธารณะในรูปแบบประชารัฐ อปท. สามารถดำเนินการขุดแหล่งน้ำสาธารณะ ได้แก่ ลำราง ห้วย หนอง คลอง บึง และแหล่งน้ำอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จากแหล่งน้ำเดิมที่มีอยู่และมีสภาพตื้นเขิน และจำหน่ายมูลดิน ที่ได้จากการขุดแหล่งน้ำได้ *ตามระเบียบมหาดไทยว่าด้วยการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ที่ตื้นเขิน พ.ศ. ๒๕๔๗ ในระเบียบข้อ ๕ และ ข้อ ๖*

๔.๒ ในกรณีที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินสาธารณะเพื่อเป็นแหล่งน้ำสาธารณะให้ดำเนินการตามระเบียบมหาดไทยว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยมีคณะกรรมการที่กระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง รวบรวมความเห็นและกลั่นกรองเพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ

๔.๓ หากที่ดินนั้นเกี่ยวข้องกับพื้นที่อื่นๆ ที่มีกฎหมายใช้บังคับอยู่ เช่น ที่ราชพัสดุที่นิคมสหกรณ์ที่สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการ

๕. ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ขณะนี้ อปท. ขาดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ที่ตื้นเขิน พ.ศ. ๒๕๔๗ และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงควรชักซ้อมชี้แจงและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ อปท.

๕.๒ ขั้นตอนการอนุมัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปลี่ยนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันจากการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่ง พ.ศ. ๒๕๔๓ มีกระบวนการค่อนข้างใช้เวลาพอสมควร จึงควรลดขั้นตอนให้กระชับมากขึ้น เช่น มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติแทนหรือปรับลดคณะกรรมการระดับกระทรวงและมอบอำนาจให้คณะกรรมการระดับจังหวัดมีอำนาจพิจารณาแทน

๕.๓ หน่วยงานตรวจสอบตีความตามระเบียบฯ ต่างจากหน่วยงานผู้ปฏิบัติส่งผลให้ถูกชี้มูลความผิดอยู่บ่อยครั้ง เห็นควรให้หน่วยงานตรวจสอบทำความเข้าใจให้ตรงกัน

* *

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โทร ๐ ๒๒๘๓ ๔๕๙๙ , ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๐๗
โทรสาร ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๐๑ - ๒
E-mail : poonsak๑๔๔๐@gmail.com